

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

352

Hely

Idő

"1914"

Személy

Helvetsám

352

1914

Szerző

Cím *Budapest nyomoruságai.*

Forrás:

az Újság

Bp.

(Hely)

1914 III.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Budapest nyomoruságai.

A nagyszerű gesztus és a kifejező mimika a színpadra való, nem pedig egy világváros kormányzásához. Százszor elpanaszoltuk, százszor ismétljük, hogy ennek a szerencsétlen fővárosnak a vezetőiben kitörnek ugyan néha lendületek, megszólal nagyritkán a lelkiismeret, s érvényesül itt-ott egy kis modern törekvés, de az ugynevezett nagy kérdéseknél, a hol a közönség tömegérdeke szembekerül a városi klikk-érdekekkel, meglapulás és tehetetlenség, kertelés és megalkuvás révén mindig az előbbi a vesztes, az utóbbi a győztes.

Ez idő szerint halmozva tárulnak fel Budapest nyomoruságai az amugy is elgyötört, elcsigázott, szervezkedésre és önségélyre képtelen polgárság előtt. Éjjeli világításától megfosztja egy kapzsi és kiméretlen vállalat lomposága; kéményeiből tűzveszedelem fenyegeti egy monopóliumszerű iparág fukarsága és lelketlensége miatt; a közlekedési mizériákat pedig tetézni igéri a villamos közlekedés megrágitása. Iskolapéldának illik be ez a három eset arra, mily rosszul, mily kiméretlenül és milyen drágán szolgálják ki a főváros közönségét éppen azok, a kikre, ha akarná, maga a főváros gyakorolhatna ellenállhatatlan nyomást a polgárság javára.

Itt van elsőnek a Magyar Villamossági Részvénytársaság, régi, esküdt ellensége és

zsarnoka a budapesti embernek. A vállalat, fennállása óta, a rászoruló közönséggel cselekszik, abból az igazságtalanságok, gonoszságok, vexálások és erőszakosságok mintagyűjteményét lehetne összeállítani. Hogy a legcsekélyebb ok miatt kikapcsolják az áramot, az még csak hagyján; hogy panaszaidat és bajaidat fumigálják, megszokott rendszer; ha gyerekednek difteritisze van, s a pénzbeszedő a vörös czédulától megijedve, nem prezentálja a számlát, harmadnapra nem kapsz áramot és sötétben kesereghetsz haladkló gyereked mellett. Ha panaszra mégysz, vagy meg se hallgatnak, vagy paragrafusokkal torkolnak le; szerencse, ha meg nem fenyegetnek azzal, hogy egyáltalán nem kapsz áramot. S ez a szigorú, a saját érdekeit ridegen, kegyetlenül óvó vállalat maga a megtestesült lomposság ott, a hol a szolgáltatással ő tartozik. Az utóbbi hetekben egyre sűrűbben ismétlődik az az eset, hogy »műszaki hibák« miatt egész városrészekre sötétség borul. A múlt éjszakán általános sötétséget bocsátott tömérdek házra, köztük egy csomó olyan helyiségre, a hol a világítási zavar a leg-súlyosabb üzleti zavarokkal jár. Kávéházak, színházak, mozik, vendéglők, trafikok egész éjjel bágyadt gyertyafénynél siratták veszendőbe ment keresetüket. S kártérítés nincs. Így van ez kikötve a Magyar Villamossági szerződésében. Ott se hagyhatod, hogy az

áramot más vállalatnál szerezd be, mert a kartel nem engedi. Ki vagy tehát szolgáltatva szőröstül-bőröstül egy agyonkedvezett, az ellenőrzés minimumával terhelt s monopóliumától gögössé dagadt vállalat önkényének. S a főváros urai, a kik mindezt látják, hallják, sőt néha magukon is tapasztalják, miután megkötötték magukat különféle kauvéakkal, s könnyelműen, vagy előrelátás hijával kiszolgáltatták a főváros közönségét egy magánvállalat kapzsiságának, nem akarnak, vagy nem tudnak módot találni arra, hogy erős ökölrel közbecsapjanak, s rászorítsák a vállalatot a közönség becsületesebb és tisztessége-sebb kiszolgálására. A ki ennek a magyarázatát keresi, annak bele kell mélyednie abba a nexus-hálózatba, a melynek szálai a kerületi klubokon át a bizottsági klikkek kezében futnak össze.

Hasonlatosképpen itt kell keresni a ké-mény-mizéria okát, a mely napok óta, a ké-ményseprősztrájk révén, ránk szakadt. A ké-ményseprősegédek emberséges bért akarnak, s becsületértésük tiltakozik az ellen, hogy a közönséget gazdáik javára zsarolják; mert a mesterek, a kik koncessziót élveznek, — s ez a koncesszió súlyos ezreket ér — illetéktelen díjszedéssel és borraaló-rendszerrel akarnak kibujni az alól, hogy alkalmazottaikat tisztességesen fizessék. A privilegizált mesterek hatalmi kérdést csináltak a dologból, az iparhatóság lanyhán kezeli a kérdést és a mesterek

felé hajlik, a városi felügyelet pedig a végtelen elnézésben és kedvezésben merül ki. A privilégium értelme állítólag a tüzendészeti szempont. Nos, hol van ez a szempont most, a sztrájk idején, a mikor a tisztátlan kémények százai sorra kigyuladhatnak? Ilyenkor persze lapul az illetékes ügyosztály s lapulnak mindazok, a kik a kéményseprő-klikk befolyását ismerik a kerületi és városi bizottságokban.

Ha ezek a mizériák elkészerítik jelenünket, itt van egy másik nagyjelentőségű kérdés, mely hasonló jövő árnyékát veti előre: *a villamos közlekedés megdrágításának kérdése*. Ez is azok közé tartozik, a mik körül a városi politika türelmi próbákat játszat a közönséggel. Az autobusz-közlekedést ki akarták szolgáltatni egy idegen magánvállalatnak, s csak a sajtó erélyes állásfoglalása gátolta meg, hogy a főváros e nagyjelentőségű közlekedési érdekeit el nem adták egy tál lenoséért. Valami ilyesféle készül a városi villamos szerződés-meghosszabbítása körül. A mi annál csodálatosabb, mert a főváros kezében van e vállalat részvényeinek többsége, s józan észszel csak azt lehetne elképzelni, hogy a főváros, a mikor e részvénytöbbséget megszerezte, a közönségnek az érdekeit tartotta szem előtt. Most pedig azon az ürügyön, hogy az 1940-ben lejáró szerződést huszonöt évvel meghosszabbítják, a leendő befektetésekre való tekintettel, — a viteldijak felemelését tervezik. Gonosz és igaztalan érvelés, hogy a főváros veszi hasznát, ha e révén több bevétel lesz; mert nekünk nem az a fontos, hogy a részvényesek, még ha a főváros is a fő részvényes, keressenek, hanem hogy a közlekedés jó és olcsó legyen. A főváros, hogyha haszonra spekulált, a mikor a részvényeket megvásárolta, vagy a legferdebb közlekedési politikát csinálta, vagy a legsztelenebb tranzakciót. Mi azt hittük, hogy ezzel a tranzakcióval a jövő közlekedési politikának veti meg szilárd alapjait a főváros; hogy e vállalat fölött rendelkezvén, a többi közlekedési vállalatot a konkurrenzia révén kényszeríteni fogja a közönség érdekeinek szolgálatára. De hogy a szegény néposztályok megterhelésével, a fővárosi közönségre rótt újabb teherrel hasznot akar

magának biztosítani, sőt példájával lovat ad a konkurens vállalat alá is, ez, megengedjük, nem panama, tán nem is klikk-érdek, de bizonyos, hogy észszerűtlen, mert közönségellenes, tehát közérdekbe ütköző eljárás. Nagyon siralmas helyzet az, a mikor a főváros vagy a maga közönségét kénytelen megsarczolni, hogy kárt ne szenvedjen, vagy kárt szenvedni, mert könnyelműen és előrelátás nélkül csinálta meg a részvény-tranzakciót. S nem engedhető meg, hogy az e fajta dilemmákból a mi zsebünk árán meneküljön ki a főváros kormányzata.

Fájdalom, nincs sok reményünk, hogy mindezek a nyomoruságok — s a többi is, a mit most nem említünk, de a mikről mindnyájan tudunk — a polgárság erélyes ellent-

állása, szervezkedése és közbelépése folytán elhárulnak. Annyira elernyedtünk, megtörtünk és fásulttá lettünk, hogy elszenvadjuk, ha fát vágnak is a hátunkon. Csak azt ne kívánják tőlünk, hogy a mikor cselekedeteiket látjuk és ezzel ellentétben szavalatukat halljuk, a komédiánk higyjünk és ne a szomorú tényeknek. Igazán nem vagyunk éljenző és tapsoló kedvünkben.